

Valintaesitys maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristön käsittelyyn

Hankkeen julkinen nimi	Työhyvinvoinnin rakentajat
Hakemusnumero	R-01994
Valintakokouksen päivämäärä	28.1.2025 (MYRS)
Hakija	Limingan kunta
Osatoteuttajat	Oulun Yliopisto (Lääketieteellinen tiedekunta, Naistentaudit – ja synnytykset), Työterveyslaitos
Toimintalinja	4
Erityistavoite	4.2
Alkamispäivämäärä	1.1.2025
Päätymispäivämäärä	30.6.2027
Käsittelijä	Anne-Maaria Kurvinen

Hakijan esittämä kuvaus hankkeen sisällöstä

Hankkeen tarve/tausta:

Sairauspoissaolot ovat kunta-alalla olleet kasvussa viime vuodet. Sairauspoissaoloja kertyi yhä useammalle työntekijälle kuntien kaikilla ammattialoilla ja kaikissa ikäryhmissä. Huolestuttavasti myös nuorten kuntatyöntekijöiden sairauspoissaolot ovat olleet v. 2019 lähtien kasvussa ja ovat yhä useammin vaarassa pitkittyä. Työuupumus tai kohonnut työuupumusriski koskettaa jo joka neljättä alle 36-vuotiasta. Luku on hälyttävä aikana, jolloin puhutaan kunta-alan työntekijäpulasta ja tulevien vuosien massaeläköitymisistä.

Kunta-ala on vahvasti naispainotteista, mikä on merkittävää, ottaen huomioon, että useiden tutkimusten mukaan sairauspoissaolot ovat naisilla yleisempiä kuin miehillä. Naisten osuuden ollessa kunta-alalla keskimäärin 76 % koko henkilöstöstä (jopa yli 80 % kuten li ja Liminka), naisten terveyteen ja työkykyyn panostaminen olisi erityisen merkityksellistä.

Hankevalmistelussa on tunnistettu kolme haastetta:

1. Työtapamme haastavat aivoterveyttä ja jaksamista
2. Emme liiku tarpeeksi tai liike on kuormittavaa
3. Naistyypilliset oireet korostuvat kuntatyössä ja aiheuttavat sairauspoissaoloja

Hankkeen tavoitteet:

Hanke tähtää kuntatyöntekijöiden parantuneeseen työkykyyn sekä esihenkilötyön kehittämiseen. Ensimmäisenä tavoitteena on kehittää osallistuviin kuntiin erilaisia aivoterveyttä tukevia toimintamalleja sekä lisätä hankkeeseen osallistuvien kuntien osaamista ja ymmärrystä aivoterveysten eri osa-alueista, aivoterveysten merkityksestä työkyvyille sekä neuromoninaisuudesta (Työpaketti (TP) 1 Aivoystävällinen

kuntatyö). Työpaketti nojaa myös liikunnan merkitykseen aivoterveysten ylläpitäjänä (TP 2). Myös naisen eri elämänvaiheiden huomioiminen (mm. raskausaika sekä vaihdevuodet, TP3) on osa tätä työpakettia.

Toisena tavoitteena on lisätä kuntien työntekijöiden sekä heidän esihenkilöidensä tietämystä ja osaamista työn fyysisten vaatimusten tunnistamiseen ja arviointiin, palautumisen kokemuksen sekä liikkumisen määrän ja laadun arviointiin työpäivän aikana ja vapaa-ajalla. Tavoitteena on, että työyhteisöt saavat toimintamalleja ja keinoja työn vaatimusten mukaisen terveysliikunnan lisäämiseen sekä yksilö- että työyhteisötasolla. Myös naisten terveyden näkökulma otetaan tässä projektiosiossa huomioon. (TP2 Liike on lääke).

Kolmantena tavoitteena on lisätä kuntien osaamista ja tietoisuutta naistyyppillisistä oireista ja näiden vaikutuksista työkykyyn sekä poistaa häveliäisyyden kulttuuria naisten terveydestä keskusteltaessa. Tavoitteena on naistyyppisten oireiden parempi tunnistaminen, hoitaminen tai hoitoon ohjaus ja tätä kautta naisten työkyvyn tukeminen. Hankkeessa rakennetaan naisten terveyteen liittyen toimintamallit, jotka antavat konkreettisia työkaluja paitsi kunnille, mutta myös vahvistavat kuntien ja työterveyshuollon yhteistyötä kuntien työntekijöiden työkyvyn turvaamiseksi. Tavoitteena on rakentaa naisten terveyden osalta toimintamalli, joka on laajasti monistettavissa suomalaisiin kuntiin ja saadaan osaksi esimerkiksi TYÖOTE-toimintamallia (TP3 Naistyyppiset oireet ja kuormitustekijät – ymmärryksen ja osaamisen lisääminen). Työpakettia tukee myös muut työelämän toimintaedellytyksiä tukevat työpaketit kuten TP1 ja 2.

Neljäntenä tavoitteena on esihenkilötyön ja johtamisen kehittäminen aivoterveyttä, liikuntaa, naisten terveyttä ja ihmisten erilaisuutta paremmin huomioivaksi (TP4 Kehittämistä tukeva esihenkilötyö ja kuntien toimintamallien kehittäminen) sekä viidentenä syntyvien toimintamallien kokoaminen, kuvaaminen ja tiedon välittäminen laajasti (TP5).

Tavoitteiden taustalla on paitsi työhyvinvoinnin lisääminen, sairauspoissaolojen vähentäminen, mutta myös työn tehokkuuden lisääminen. Hankkeen tuloksena kuntatyöhön syntyy uudenlaisia toimintamalleja aivoterveysteen, liikunnan edistämiseen ja kuormituksen vähentämiseen sekä naisten terveyteen liittyen. Lisäksi hankkeen tuloksena kuntien osaaminen ja ymmärrys aiheita kohtaa kasvaa. Pitkän tähtäimen tuloksena sairauspoissaolot kääntyvät laskuun ja työhyvinvointi kasvaa.

Hankkeen päätoimenpiteet:

Hanke käynnistyy alkuseminaarilla, joka kokoaa kuntien esihenkilöt ja hankekumppanit yhteen. Kehittämistyön pohjaksi tehdään laaja tarvekysely esihenkilöille ja työntekijöille. Kyselyn perusteella räätälöidään hankkeen toimenpiteitä.

TP1. Aivoystävällinen kuntatyö

1.1. Lisätään kuntien ymmärrystä ja osaamista aivotyön eri osa-alueista (esim. aivoergonomia) ja niiden vaikutuksista yksilön hyvinvointiin ja työkykyyn. Kyseeseen tulevat erilaiset webinaarit, luentosarjat sekä työpajat.

1.2. Kootaan kuntien henkilöstöstä ryhmiä, joille toteutetaan täsmätoimenpiteinä esim. valmennuksia. Esimerkkejä ryhmistä voivat olla unihaasteet, oman työn johtaminen tai aivoystävällinen työ.

1.3. Tehdään kunnissa pilotit erilaisiin työympäristöihin, esim. kouluympäristö opettajanhuoneineen, päiväkotiin tai toimistoympäristöihin.

1.4. Lisätään kuntien ymmärrystä neuromoninaisuudesta. Käydään läpi kuntien keskeiset prosessit neuromoninaisuuden näkökulmasta ja tehdään tarvittavia muutoksia toimintatapoihin.

TP2. Liike on lääke

2.1. Benchmarkataan eri käytänteitä liikunnan tukemiseksi ja työpäivän aikaisen kuormituksen ja paikallaolon vaikutusten vähentämiseksi.

2.2. Rakennetaan kuntiin pilotteja työntekijöiden terveyttä edistävän liikunnan sekä työpäivän aikaisen kuormituksen ja paikallaolon vaikutusten vähentämiseksi.

2.3. Lisätään kuntien osaamista liittyen työn vaatimusten arviointiin, terveyteen, hyvinvointiin sekä työn vaatimusten mukaiseen liikuntaan. Järjestetään webinaareja, tietoiskuja sekä työpajoja.

2.4. Koulutetaan työntekijöistä vapaaehtoisia liikunnasta ja terveyden edistämisestä kiinnostuneita liikunta-agentteja, joiden tehtävänä työyhteisössä on ohjata, opastaa sekä kannustaa työn aikaisen ja vapaa-ajan liikunnan lisäämiseen.

TP3. Naistyyppilliset oireet ja kuormitustekijät – ymmärryksen ja osaamisen lisääminen

3.1. Kehitetään toimintamalli kuntiin naistyyppillisten oireiden huomiointiin työssä ja työkyvyssä sekä normalisoidaan naisten terveyden ympärillä olevaa keskustelukulttuuria. Järjestetään erilaisia työpajoja sekä koulutuksia henkilöstölle, joissa käsitellään mm. naistyyppillisten oireiden huomiointia työssä ja esihenkilötyössä osana työkyvyn seurantaa ja tukea. Rakennetaan työkalu työnantajille naistyyppillisistä oireista. Rakennetaan kuntiin tarvekartoituksen perusteella erilaisia interventioita. Luodaan yhteiskehittämisen keinoin toimintamalli oireiden huomiointiin esihenkilötyössä sekä myös osana varhaista työkyvyn tukea.

3.2. Vahvistetaan kuntien ja työterveyden välistä rajapintaa rakentamalla toimintamalli työterveysyhteistyöhön naistyyppillisten oireiden tunnistamiseksi ja hoitamiseksi työterveyshuollossa, ja asianmukaiseen hoitopaikkaan ohjaamiseksi.

3.3. Kehitetään kunnille hoitopolku työterveyshuollon ja muun terveydenhuollon kanssa tehtävään yhteistyöhön koskien naistyyppillisiä oireita.

TP4. Kehittämistä tukeva esihenkilötyö ja kuntien toimintamallien kehittäminen

4.1. Esihenkilöiden osaamisen vahvistaminen aivoterveysteen, liikuntaan ja työpäivän aikana tapahtuvaan kuormitukseen tai paikallaoloon sekä naisten terveyteen. Esihenkilöitä tuetaan muutoksessa järjestämällä erilaisia työpajoja, tietoiskuja ja koulutuksia aiheisiin liittyen.

4.2. Kehitetään kuntiin erilaisia toimintamalleja, jotka tukevat työntekijöiden erilaisuuden ja elämäntilanteiden huomioimista sekä työ-, perhe- ja vapaa-ajan yhteensovittamista. Kehitetään kuntiin erilaisia uusia toimintamalleja, jotka huomioivat entistä paremmin esim. perhe- ja vanhempiystävällisyyden.

4.3. Kehitetään kuntien sisäisiä käytänteitä esim. omailmoituskäytänteisiin naisten terveyteen liittyen.

TP5. Toimintamallien kokoaminen sekä tulosten levittäminen

5.1. Kootaan työpaketeista toimijoiden yhteistyönä kirjallisia ja visuaalisia palvelu- ja toimintamallien kuvauksia, oppaita sekä havaintoja aivoterveysteen, liikkumiseen sekä naisten terveyteen liittyen. Tehdään kuvaukset kunnissa toteutetuista piloteista. Jaetaan hyviä käytäntöjä muiden työpaikkojen käyttöön eri kanavilla, kuten kuntien välisissä kokouksissa, somessa, paikallisissa ja kansallisissa uutiskanavissa ja työterveyslehdessä.

5.2. Hankkeesta julkaistaan niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Tutkimushenkilökuntaan kuuluu statistista osaamista sekä OY:n sekä TTL:n taholta. Mittarit valitaan niin, että voimme

toteuttaa sekä kvantitatiivista, että kvalitatiivista tutkimusta hyödyntäen olemassa olevia, validoituja työkyvyn ja työhyvinvoinnin mittareita.

Hankkeen uutuusarvo:

Hankkeen uutuusarvo liittyy kolmen ensimmäisen tavoitteen ja niistä johdetun työpaketin tuottamaan uutuusarvoon. Aivoterveys on noussut eri työnantajien tietoisuuteen, mutta erilaisissa kuntaorganisaatioissa aihe ei ole missään nimessä arkipäivää, eikä aivoterveyttä ja sen edistämistä ajeta esimerkiksi osana kuntien työhyvinvointityötä samassa määrin kuin muita työhyvinvoinnin osa-alueita. Neuromoninaisuuden huomioiminen on kaikkienensa suomalaisessa yhteiskunnassa vielä lapsen kengissä ja sama tilanne on myös kuntasektorilla.

Terveysliikunnan (vapaa-aika + työpäivä), yksipuolisen kuormituksen ja paikallaan olemisen lieveilmiöitä on pyritty kunnissa ratkomaan jo vuosien ajan, mutta siitäkin huolimatta TULES-vaivat ovat edelleen kuntien yleisimpiä sairauspoissaolojen syitä. Hankkeessa pyritään tarkastelemaan ja ratkomaan sekä kuormituksen, että paikallaanolon haasteita erilaisilla piloteilla, jotka toteutetaan eri kunnissa ja tämän jälkeen monistetaan muihin kuntiin. Terveysliikuntaan kannustamiseksi rakennetaan myös uusi toimintamalli, jonka toimivuudesta saadaan hankkeessa tuloksia.

Merkittävin yksittäiseen työpakettiin liittyvä uutuusarvo muodostuu naistyyppillisten oireiden paremmasta ymmärtämisestä ja erilaisten toimintamallien kehittämisestä kuntiin ja työterveysrajapintaan. Onnistuessaan hankkeen uutuusarvo on merkittävä kansallisesti.

Projekti voi parhaimmillaan tuoda merkittäviä säästöjä niin kunnallisella kuin yhteiskunnallisella tasolla työhyvinvoinnin lisääntymisen ja sairauspoissaolojen vähentymisen kautta. Julkisella sektorilla merkitys korostuu naisvaltaisuuden vuoksi. Erityinen uutuusarvo syntyy hankkeessa neljän työpaketin yhteisvaikutuksesta, jossa työkykyä tarkastellaan aivoterveiden, liikunnan, liikkeen, kuormituksen sekä naistyyppillisten oireiden näkökulmasta kokonaisvaltaisesti.

Lisätietoja hakemuksesta

Kohderyhmä:

Hankkeen varsinaisen kohderyhmän muodostavat Limingan, Iin, Utajärven ja Vaalan kuntien työntekijät esihenkilöineen.

Osallistuvia henkilöitä (arvio): 1608 työssä olevaa henkilöä

Toteuttajakohtaiset budjetit (ESR/kokonaiskustannukset):

Limingan kunta: 306 875 € / 383 594 €

Oulun yliopisto: 198 118 € / 247 645 €

TTL: 175 464 € / 219 329 €

Kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma

Hankkeen kustannusarvio yhteensä	850 568 €
Hankkeen EU- ja valtion -rahoitus	680 457 €, 80 % (omarahoitus: toteuttajat + kohdekunnat)

Rahoittajan arvio hankkeesta

Hanke on Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027-ohjelman mukainen ja toteuttaa sen toimintalinjan 4 erityistavoitetta 4.2 Uutta osaamista työelämään. Hanke täyttää yleiset valintaperusteet ja erityistavoitekohtaisessa arvioinnissa hanke sai riittävästi pisteitä (24/42) tullakseen rahoitetuksi.

Hanke vastaa hyvin erityistavoitteen 4.2 tavoitteisiin edistämällä työorganisaatioiden osaamista hyvän työelämän kehittämiseksi. Hanke tähtää kuntatyöntekijöiden parantuneeseen työkykyyn sekä esihenkilötyön kehittämiseen. Hankkeen toimenpiteissä huomioidaan ajankohtaisia työelämän kehittämistarpeita mm. aivoterveysteen ja neuromoninaisuuteen liittyen ja hankkeessa on selvää uutuusarvoa erityisesti naistyyppillisten oireiden huomioimiseksi työelämässä. Hankkeen pilottien tulokset ja kehitettävät toimintamallit levitetään laajasti muihin työorganisaatioihin.

Hanke tukee Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelman tavoitteita tukemalla johtamista ja kehittämällä työn tuottavuutta (KT 3 Yrittävä ja uudistuva Pohjois-Pohjanmaa A. Yrittäjyyden kasvua, työllisyyttä ja työelämän muutoksia tukevien toimintaympäristöjen parantaminen).

Ratkaisun perustelut ja jatkotoimenpiteet

Erityisten valintaperusteiden pisteytyksessä hanke sai yhteensä 24/42 pistettä. Hakuilmoituksessa ilmoitettujen valintakriteerien mukaan hankkeen on mahdollista edetä rahoitettavaksi, jos hanke saa vähintään puolet erityistavoitekohtaisesta maksimipistemäärästä.

Käsittelyryhmät:

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen Elinkeino ja luonnonvara - teemaryhmän kommentit

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen EURA-rahoituskokous 17.12.2024

Pohjois-Pohjanmaan MYR:n sihteeristö 28.1.2025

Pohjois-Pohjanmaan MYR